

Aleš Koukal: Interspiritualita

Autor předkládané práce se zaměřil na téma, které se v současné době občas dostává i ze sféry čistě theologických reflexí do povědomí širší veřejnosti. Je to dáno jednak dozrívajícím optimismem 90. let minulého století, kdy se po překonání studenoválečnického bipolárního rozdělení světa začala prosazovat vize „globalizace“ a s ní spojené pojmy jako „multikulturalismus“, „mezináboženský dialog“, „dialog civilizací“ apod., navozující atmosféru vzájemného porozumění a obohacování, jednak postupující krizí identity zejména západního člověka, kterému už k jeho duchovnímu životu a pocitu spirituálního naplnění nestačí tradiční kulturní vzorce (paradigmata), svírající ho v kazajce jediného možného „diskursu“, a proto vyhlíží přes hranice svého duchovního obzoru, aby v „zahraničí“ našel nové impulsy k oživení vlastní zmírající spirituality.

Autor tuto celkovou situaci reflektuje v první části své práce (kap. 1-3). Zcela správně se nejprve snaží o přesné vymezení významu takových pojmů, jako je „postmoderní“, „globalizace (resp. individualizace) náboženství“ či „sekularizace“. Toto metodicky nanejvýš chvályhodné „vykolkování terénu“ je předpokladem správného pochopení souvislostí, v nichž takový jev jako *interspiritualita* vzniká a vůbec může vzniknout. Na druhé straně autor uvádí analýzy některých myslitelů, kteří v obecné rovině poukazují na silící reakce na moderní či postmoderní orientaci světa a informační společnosti, která se projevuje důrazem na spontanenitu a roli duchovna. V sociální rovině se tak rozvíjí „mystická společnost“, jejímž odrazem a oporou na individuální rovině je rostoucí role nového typu spirituality, který je překonáním starého theologického modelu a je chápán jako naplnění lidského bytí až k jeho sebezpřekonání (sebetranscendenci).

Ve střední části (kap. 4) uvádí autor tři konkrétní příklady tohoto nového typu spirituality, která se vyznačuje právě vědomým překračováním vlastních hranic: spiritualitu stvoření M. Foxe, židovské obrození Z. Schachtera-Shalomiho a angažovaný buddhismus Thicha Nhat Hanha. Kromě informativní hodnoty o jednotlivých hnutích přinášejí tyto kapitoly i stručný nástin možností jiných pohledů např. na ideologické, politické či jiné konflikty, kterých bylo dvacáté století plné. Zejména však jsou východiskem pro kritické zhodnocení celého fenoménu interspirituality, které autor přináší v poslední části své práce (kap. 5-6).

Toto hodnocení, či spíše analýza, je samozřejmě pouze částečné, ale autor se tu dotkl neuralgických bodů: vztah k „jiným“ náboženstvím, možnost participace na rituálech či bohoslužbách těchto „jiných“ náboženství a důraz na komunitní zakotvení tohoto nového typu spirituality, tedy překonání jakési mystické „osamělosti“ směrem k sociální angažovanosti. V samotném závěru pak autor přidává úvahu o problému mezináboženského dialogu právě s ohledem na tato sebetranscendující hnutí, chceme-li se vyhnout jejich zjednodušujícímu hodnocení jako pouhé synkreze.

Autor prokázal velkou znalost dané problematiky, opřené o rozsáhlou četbu i své theologické zázemí, a schopnost poukázat na klíčové momenty a zařadit je do správné perspektivy. Kriticky je možné hodnotit jednak používání cizojazyčných citací bez překladu (angl., franc.), jednak určitou ledabylost, pokud jde o formální stránku (výpadky v textu, nedodržování formálních pravidel pro psaní). To spolu s některými nepěknými gramatickými chybami poněkud kazí jinak velmi dobrý dojem z této práce.

Doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit známkou výborně.

V Praze dne 19. září 2006

PhDr. Milan Lyčka, ÚFaR FF UK